

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۹/۱۵

تاریخ تصویب مقاله: ۹۱/۳/۱۳

بررسی ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با سه شکل واژه‌پردازی مثبت، منفی و نیمی از ماده‌ها مثبت و نیمی منفی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر کیومرث بشلیده*، دکتر ناصر یوسفی**، دکتر جمال حقیقی*** و
دکتر ناصر بهروزی****

چکیده

هدف از پژوهش حاضر آن است تا اعتبار و روایی ساختار تک عاملی و دو عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ را در میان دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز ارزیابی کند و علاوه بر آن، جهت مطالعه اثر آمادگی سوگیرانه آزمودنی‌ها، به بررسی نقش واژه‌پردازی مثبت، منفی و نیمی از ماده‌ها مثبت و نیم دیگر منفی در برازش ساختار عاملی این مقیاس بپردازد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز بوده است که از میان آن‌ها ۶۶۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. با توجه به اهداف پژوهش سه شکل واژه‌پردازی متفاوت در پرسشنامه‌های

Email: k.beshlidedh@scu.ac.ir

*استادیار گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی چمران

**استادیار گروه مشاوره دانشگاه کردستان

***استاد گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی چمران

****استادیار گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی چمران

جداگانه به عمل آمد و به طور تصادفی در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد. از میان نمونه پژوهش ۲۱۸ نفر به صورت مثبت، ۲۱۴ نفر به صورت منفی و ۲۰۹ نفر به صورت مثبت و منفی به ماده‌های مقیاس عزت نفس پاسخ دادند و ۱۹ پرسشنامه دیگر وصول نشد. نتایج حاصل از مدل‌یابی معادلات ساختاری (انجام سه تحلیل عوامل تأییدی مجزا) به وسیله نرم‌افزار (Amos 16) بر روی این سه شکل واژه پردازی ماده‌ها نشان داد که بهترین برازش در ساختار دو عاملی و با واژه‌پردازی نیمی از ماده‌ها مثبت و نیمی دیگر منفی وجود دارد. برازش ساختار تک عاملی و دو عاملی این آزمون در نمونه‌هایی که به صورت یک دست مثبت و یا منفی به ماده‌ها پاسخ داده بودند از لحاظ آماری تأیید نشد. نتایج این پژوهش همسو با برخی دیگر از مطالعات، از ساختار دو عاملی عزت نفس مثبت و عزت نفس منفی این مقیاس حمایت می‌کند.

واژه‌های کلیدی: عزت نفس، ساختار عاملی، واژه پردازی.

مقدمه

شکل‌گیری و ارتقای عزت نفس از اوان کودکی تا لحظه مرگ، مهم‌ترین مسئله سلامت روانی و اجتماعی انسان است (مک‌دونالد^۱، ۱۹۹۴). باورها و ارزشیابی‌هایی که نسبت به خود در ذهن می‌پرورانیم، تعیین می‌کند که ما چه کسی هستیم، توان انجام چه کاری را داریم و چه کسی خواهیم شد (برنز^۲، ۱۹۸۲). این افکار، فشارهای داخلی نیرومندی هستند که با تولید یک مکانیزم هدایت‌کننده، انسان را در سراسر زندگی به سوی رشد و تعالی پیش می‌برند. عموماً برداشت‌ها و احساسات افراد نسبت به خودشان تحت عنوان عزت نفس و خودپنداره نامیده می‌شود. علاوه بر احساسات و برداشت‌های افراد نسبت به خودشان، توانایی آن‌ها در مبارزه‌جویی با زندگی، امیدواری و کنترل رویدادهایی که برای آن‌ها اتفاق می‌افتد نیز از جمله مؤلفه‌هایی هستند که اثر آن‌ها بر سلامت انسان به نحو گسترده‌ای در ادبیات روان‌شناسی مورد

^۱ -McDonald

^۲ - Burns

تأیید قرار گرفته است (موتلو، بالبگ و کمرک^۱، ۲۰۱۰، بندوار، ۱۹۷۷، بالبی^۲، ۱۹۸۰، هارتر، ۱۹۹۹).

عزت نفس بعد عاطفی و ارزشیابگر خودپنداره است و معادل مفاهیمی از جمله خودنگهبانی^۳، خودارزیابی^۴ و خودارزشمندی^۵ است (هارتر، ۱۹۹۹). کارکردهای سالم عزت نفس به طور فعال در ابعاد مختلف زندگی از جمله موفقیت، پیشرفت، خشنودی و نیروی لازم برای مقابله با بیماری‌هایی از قبیل سرطان و ناراحتی‌های قلبی منعکس می‌شود. بر عکس، عزت نفس ضعیف، نقش قاطعی در رشد مجموعه‌ای از اختلال‌های روانی و مشکلات اجتماعی از قبیل افسردگی، بی‌اشتهایی عصبی، جوع، اضطراب، خشونت، سوء مصرف مواد و رفتارهای مخاطره‌آمیز دارد (مان، هوسمن، اسکالما و دوریز^۶، ۲۰۰۴؛ دانلی، یانگ، پیرسون، پنهلولو و هرناوندز^۷، ۲۰۰۸).

بررسی ادبیات بالینی پیرامون عزت نفس نشان می‌دهد که عزت نفس پایین با خلق افسرده (اورت، رایینز و رابرتس^۸، ۲۰۰۸)، نومیدی و گرایش‌های خودکشی و اقدام به خودکشی ارتباط دارد (بار، قهرمانلو هالووی، بران و بک^۹، ۲۰۰۸). با توجه به اهمیت عزت نفس از لحاظ سازگاری فردی و اجتماعی و رابطه آن با بسیاری از اختلالات روانی، تصمیم گرفته شد تا ویژگی‌های مقیاس عزت نفس روزنبرگ^{۱۰} (۱۹۶۵) برای استفاده در پژوهش‌های روان‌شناختی به

¹ -Mutlu, Balbag and Cemrek

² -Bandura, Bowlby

³ -Self- regard

⁴ -Self- estimation

⁵ -Self- worth

⁶ -Mann, Hosman, Schaalma & de Vries

⁷ - Donnelly, Young, Pearson, Penhollow and Hernandez

⁸ -Orth, Robins & Roberts

⁹ -Bhar, Ghahramanlou-Holloway, Brown and Beck

¹⁰ - Rosenberg

زبان فارسی بررسی شود. در ذیل به بررسی تاریخیچه و ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس می‌پردازیم.

مقیاس عزت نفس روزنبرگ که به وسیله سازنده آن به عنوان یک مقیاس تک عاملی که نمره آن بر یک پیوستار تک بعدی از کمترین تا بیشترین میزان عزت نفس قرار دارد، به صورت گسترده‌ای توسط پژوهشگران مورد استفاده قرار گرفته است (گرین‌برگر، چن، دمیتریوا و فاروجیا، ۲۰۰۳). ساختار عاملی تجربی یا واقعی این مقیاس در سی سال گذشته در معرض مطالعه و نقد و بررسی‌های فراوانی قرار گرفته است (اوونز^۲، ۱۹۹۴). تعدادی از پژوهشگران با انجام تحلیل عوامل بر ۱۰ ماده این مقیاس، پیشنهاد یک ساختار دو بُعدی متشکل از تصور مثبت و منفی از خود را مطرح کرده‌اند (بچمن و اومالی^۳، ۱۹۸۶، گلداسمیت^۴، ۱۹۸۶، گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳).

برخی از پژوهشگران در دفاع از استدلال خود مبنی بر آن که مقیاس روزنبرگ دو بعد متمایز عزت نفس را می‌سنجد، به این موضوع اشاره می‌کنند که ابعاد مثبت و منفی عزت نفس منجر به نتایج مختلف و علاوه بر آن، متأثر از تجارب گوناگون هستند (گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳). برای نمونه، اوونز (۱۹۹۴) بر اساس یک مطالعه طولی تأثیر بعد مثبت و منفی مقیاس روزنبرگ را مورد بررسی قرار داده است. به بیان دیگر، او رابطه میان ماده‌هایی را که خود نازنده‌سازی و یا تصور مثبت از خود را می‌سنجیدند با افسردگی آزمودنی‌ها در یک دوره زمانی و در یک طرح علی بررسی کرده است. در میان نتایج این پژوهش، اساساً نمره‌های خودناارزنده‌سازی با افسردگی رابطه قوی‌تری نشان دادند تا نمره‌های ماده‌های تصور مثبت از خود با افسردگی.

¹ -Greenberger, Chen, Dmitrieva, and Farruggia

² - Owens

³ - Bachman & Omalley

⁴ - Goldsmith

در یک پژوهش مشابه دیگر، شیزی، بارلو، کولن و رایت^۱ (۲۰۰۰) شواهدی در تأیید ساختار دو عاملی مقیاس روزنبرگ در یک نمونه دانشجویی در انگلستان ارائه دادند. در مطالعه شیزی و همکاران (۲۰۰۰)، علاوه بر آن که تمام ماده‌های منفی در یک عامل جمع شده بود، یک ماده مثبت نیز در همین عامل قرار گرفت. ساختار عاملی مقیاس روزنبرگ در یک مطالعه بین فرهنگی در امریکا، جمهوری چک و کره نیز مورد مطالعه قرار گرفت و ساختار تک‌عاملی آن در هیچ یک از این کشورها با داده‌های موجود برازش نشان نداد (گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳).

در همین راستا، انتشار کاربرد وسیع این مقیاس در مطالعات بین فرهنگی و در بیش از ۵۳ ملیت متفاوت آشکار ساخته است که برازش ساختار تک‌عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با اشکالاتی همراه است (اشمیت و آللیک^۲، ۲۰۰۵).

نتایج جالب توجهی از بررسی بعدگرایی^۳ پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ در یک نمونه ۱۵۳ نفری از دانش‌آموزان پایه هفتم در سنگاپور حاصل شده است. در این پژوهش، اولاً دو بعد مثبت و منفی عزت نفس به وسیله تحلیل عوامل تأییدی برازش مطلوبی نشان داد و ثانیاً این دو عامل با متغیرهای روان‌شناختی گوناگون همبستگی متفاوتی را بیان کرد. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که عزت نفس مثبت با هدف‌گرایی تبحری و خود اثربخشی تحصیلی و عزت نفس منفی با رفتارهای مخرب دانش‌آموزان همبسته است (آنگ، نیوبرونر، اوه و لئونگ^۴، ۲۰۰۶).

یک نظر احتمالی دیگر نیز توسط بسیاری از پژوهشگران مطرح شده است و آن این که فرض ساختار دو عاملی مقیاس روزنبرگ ناشی از ارتباط تصنعی نحوه نمره‌گذاری مثبت و منفی این مقیاس است (مارش^۵، ۱۹۹۶ و توماس و اولیور^۶، ۱۹۹۹). برخی از پژوهشگران اظهار

^۱ - Sheasby, Barlow, Cullen & Wright

^۲ - schmit, Allik

^۳ - Dimensionality

^۴ - Ang, Neubronner, Oh & Leong

^۵ - Marsh

^۶ - Thomas, & Oliver

می‌دارند که دو عامل استخراج شده از مقیاس ۱۰ ماده‌ای روزنبرگ صرفاً می‌تواند از آمادگی پاسخ‌دهی سوگیرانه^۱ آزمودنی‌ها ناشی شود. بنابراین عامل‌های عزت نفس مثبت و منفی می‌توانند از تمایل آزمودنی‌ها بر موافقت با ماده‌های مثبت و مخالفت با ماده‌های منفی ناشی شوند. حتی این سوگیری می‌تواند از گرایش آزمودنی‌ها به نه گفتن^۲ و بله گفتن^۳ برخیزد (کوچ و کنیستون^۴، ۱۹۶۰).

به نظر مارش (۱۹۹۶)، موافقت آزمودنی‌ها با جمله «من احساس می‌کنم چیز زیادی ندارم که به آن افتخار کنم» و از طرف دیگر مخالفت با ماده‌های منفی، یک پیچیدگی شناختی در خصوص مسئله پاسخ دادن به پرسشنامه ایجاد می‌کند. مارش در حمایت از این دیدگاه نشان می‌دهد که پاسخ دانش‌آموزان با توانایی کلامی ضعیف به ماده‌های منفی این مقیاس با پاسخ آن‌ها به ماده‌های مثبت ناسازگار و متناقض است. بر این اساس، برخی از پژوهشگران مدل‌های گوناگون مقیاس عزت نفس روزنبرگ را با تأکید بر تأثیر روش‌های پژوهشی مورد مطالعه قرار داده‌اند (کوروین^۵، ۲۰۰۰؛ توماس و اولیور، ۱۹۹۹).

در یک مطالعه دیگر، گرین‌برگر و همکاران (۲۰۰۳) ساختار ۱۰ ماده‌ای عزت نفس روزنبرگ را در سه صورت مختلف مورد تحلیل عوامل اکتشافی و تأییدی قرار دادند. در فرم A۱، نمره‌گذاری پنج ماده مقیاس در جهت مثبت و پنج ماده دیگر در جهت منفی تنظیم شد. نحوه نمره‌گذاری این مقیاس به صورت لیکرت شش گزینه‌ای است. به گزینه «کاملاً مخالفم» نمره ۱، «مخالفم» نمره ۲، «اندکی مخالفم» نمره ۳، «اندکی موافقم» نمره ۴، «موافقم» نمره ۵ و «کاملاً موافقم» نمره ۶ تعلق می‌گیرد. بنابراین، برای به دست آوردن نمره کل مقیاس، لازم است

¹ - Response bias set

² - nay- saying

³ - yea- saying

⁴ - Couch, & Keniston

⁵ - Corwyn

تا پنج ماده منفی در جهت معکوس نمره‌گذاری شوند تا از جمع ده ماده، نمره نهایی به دست آید.

در فرم ۲ B، عبارات هر ده ماده مقیاس در جهت منفی صورت‌بندی شدند و در فرم C۳، نمره‌گذاری هر ده ماده مقیاس در جهت مثبت طراحی شد. در جدول ۱، ماده‌های این مقیاس به سه شکل مختلف ارائه می‌شود.

جدول ۱: ماده‌های مقیاس عزت نفس روزنبرگ به سه شکل مثبت، منفی و مختلط

فرم C	فرم B	فرم A
۱- به طور کلی از خودم رضایت دارم.	۱- به طور کلی از خودم رضایت ندارم.	۱- به طور کلی از خودم رضایت دارم.
۲- گاهی اوقات فکر می‌کنم آدم فوق‌العاده خوبی هستم.	۲- گاهی اوقات احساس می‌کنم اصلاً آدم خوبی نیستم.	۲- گاهی اوقات احساس می‌کنم اصلاً آدم خوبی نیستم.
۳- احساس می‌کنم تعدادی ویژگی خوب در من وجود دارد.	۳- احساس می‌کنم ویژگی‌های خوب زیادی در من وجود ندارد.	۳- احساس می‌کنم تعدادی ویژگی خوب در من وجود دارد.
۴- من توانایی آن را دارم که کارها را به خوبی اغلب مردم انجام دهم.	۴- من قادر نیستم کارها را به خوبی دیگران انجام دهم.	۴- من توانایی آن را دارم که کارها را به خوبی اغلب مردم انجام دهم.
۵- احساس می‌کنم چیزهای زیادی دارم که می‌توانم به آنها افتخار کنم.	۵- احساس می‌کنم چیز زیادی ندارم که به آن افتخار کنم.	۵- احساس می‌کنم چیز زیادی ندارم که به آن افتخار کنم.
۶- واقعاً گهگاه احساس می‌کنم فرد مفیدی هستم.	۶- گاهی اوقات احساس می‌کنم آدم بی‌فایده‌ای هستم.	۶- گاهی اوقات احساس می‌کنم فرد مفیدی نیستم.
۷- احساس می‌کنم آدم با ارزشی هستم و یا حداقل در موقعیت‌های مساوی با دیگران فرد ارزشمندی هستم.	۷- احساس می‌کنم در موقعیت‌های مساوی یا نامساوی با دیگران آدم کم‌ارزشی هستم.	۷- احساس می‌کنم آدم ارزشمندی هستم و یا حداقل در موقعیت‌های مساوی با دیگران فرد ارزشمندی هستم.
۸- فکر می‌کنم احترام کافی برای خودم قایل هستم.	۸- ای کاش احترام بیشتری برای خودم قایل می‌شدم.	۸- ای کاش احترام بیشتری برای خودم قایل می‌شدم.
۹- روی هم رفته مایلم بپذیرم که فرد شکست‌خورده‌ای نیستم.	۹- روی هم رفته مایلم بپذیرم که آدم شکست‌خورده‌ای هستم.	۹- روی هم رفته مایلم بپذیرم که آدم شکست‌خورده‌ای هستم.
۱۰- نگرش مثبتی نسبت به خودم دارم.	۱۰- نگرش منفی‌ای نسبت به خودم دارم.	۱۰- نگرش مثبتی نسبت به خودم دارم.

هدف گرین برگر و همکاران (۲۰۰۳) در این پژوهش آن بود تا ساختار دو بعدی مقیاس روزنبرگ را بر روی سه فرم A، B و C بررسی کنند. به عقیده این پژوهشگران، اگر ساختار دو عاملی این مقیاس تنها در فرم A که شکل اولیه آزمون روزنبرگ است تأیید شود و در فرم‌های دیگر، ساختار دو بعدی تأیید نشود، می‌توان به ماهیت تصنعی بودن ابعاد مثبت و منفی مقیاس عزت نفس روزنبرگ پی برد و تصنعی بودن ساختار دو عاملی آن را به دلیل شکل نمره‌گذاری تأیید کرد. به بیان دیگر، در صورت رد ساختار دو بعدی این مقیاس، می‌توان به اهمیت نوع واژگان ماده‌ها و تأثیر شکل نمره‌گذاری بر ادراک آزمودنی‌ها پی برد.

ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در پژوهش‌های خارجی

گرین برگر و همکاران (۲۰۰۳)، ضرایب همسانی درونی فرم A، B و C را به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۱ و ۰/۹۲ گزارش کرده‌اند. نتایج تحلیل عوامل تأییدی بر روی هر سه فرم مقیاس نشان داد که فرم اصلی مقیاس (فرم A) با یک ساختار دو عاملی برازش بیشتری دارد تا با یک ساختار تک عاملی، و البته همبستگی میان دو عامل نیز بسیار بالا و برابر با ۰/۶۹ بود. بر خلاف آن، تحلیل عوامل تأییدی بر روی فرم‌های B و C نشان داد که مدل دو عاملی برازش بهتری از مدل یک عاملی ندارد. به بیان دیگر، مدل تک عاملی بر روی فرم B و C برازش بهتری از مدل تک عاملی بر روی فرم A نشان داد، ولی همچنان مدل تک عاملی بر روی فرم‌های B و C مطلوب نبود. بررسی اعتبار سازه‌ای این مقیاس برای پیش‌بینی بسیاری از متغیرها در هر سه فرم و در آزمودنی‌های دختر و پسر و گروه‌های قومی مختلف نتایج معنی‌داری به دست داد.

همبستگی میان فرم A و مقیاس افسردگی به طور معنی‌داری بزرگتر از همبستگی میان فرم C و افسردگی بود. به نظر می‌رسد که فرم C به دلیل جهت مثبت ماده‌ها آزمودنی را بیشتر به پاسخ‌دهی اجتماع‌پسند سوق می‌دهد. الگوی همبستگی این سه مقیاس با چندین متغیر در جدول ۲ ارائه می‌شود.

جدول ۲: همبستگی فرم‌های A، B و C با متغیرهای روان شناختی

فرم اصلی (A)	فرم B با جهت منفی	فرم C با جهت مثبت	مقیاس‌ها
			متغیرها
۰/۴۲	۰/۴۰	۰/۴۳	حمایت والدین
-۰/۶۴	-۰/۶۰	-۰/۴۷	نشانیگان افسردگی
۰/۶۱	۰/۶۰	۰/۶۰	خوش‌بینی
۰/۶۱	۰/۵۵	۰/۵۴	رضایت از زندگی
۰/۶۱	۰/۳۳	۰/۴۸	خودفریبی
۰/۲۵	۰/۲۳	۰/۲۰	نفوذ مدیریتی

گرین‌برگر و همکاران (۲۰۰۳) از یافته‌های جدول ۲ نتیجه می‌گیرند که اعتبار سازه‌ای هر سه فرم تشابه بسیار زیادی با یکدیگر دارد و ترجیحی میان آن‌ها، به جزء حساسیت فرم اصلی فرم A با افسردگی وجود ندارد. بنابراین هیچ کدام از فرم‌های مذکور نسبت به دیگری برتری ندارند.

گرین‌برگر و همکاران (۲۰۰۳) با اجرای این آزمون بر روی سه نمونه ۲۵۷، ۲۴۴ و ۲۴۰ نفری از دانشجویان دوره لیسانس علوم اجتماعی، ضرایب همسانی درونی ذیل را گزارش داده‌اند:

- در فرم A شامل ۵ ماده مثبت و پنج ماده منفی، ضریب آلفای کرونباخ برای نمونه ۲۵۷ نفری ۰/۸۸.

- در فرم B شامل ۱۰ ماده منفی، ضریب آلفای کرونباخ برای نمونه ۲۴۴ نفری ۰/۹۱.

- در فرم C شامل ۱۰ ماده مثبت، ضریب آلفای کرونباخ برای نمونه ۲۴۰ نفری ۰/۹۲.

همبستگی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با مقیاس افسردگی مطالعات مرکز همه‌گیرشناسی (رادولف، ۱۹۷۷ و ۱۹۹۱)، ۰/۵۴ گزارش شد (گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳ نقل از شییر، کارور و بریجز^۱، ۱۹۹۴).

همبستگی مقیاس روزنبرگ با آزمون رضایت از زندگی در یک گروه از نوجوانان ۰/۴۳ و در یک نمونه از دانشجویان ۰/۵۴ گزارش شده است (گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳). به طور کلی، همبستگی میان رضایت از زندگی و عزت نفس روزنبرگ در مطالعات مختلف بین ۰/۳۲ تا ۰/۶۵ گزارش شده است.

ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در پژوهش‌های داخلی

در ایران دو پژوهش جهت بررسی پایایی و روایی این مقیاس انجام گرفته است که در هر دو پژوهش از فرم واژه‌پردازی نیمی از ماده‌ها مثبت و نیمی منفی استفاده شده است. برای نمونه، محمدی (۱۳۸۴) پایایی این مقیاس را بر روی یک نمونه از دانشجویان دانشگاه شیراز با دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۶۹ و ۰/۶۸ و ضرایب بازآزمایی این مقیاس را با فاصله یک هفته ۰/۷۷، دو هفته ۰/۷۳ و سه هفته برابر با ۰/۷۸ گزارش کرد. در پژوهشی دیگر، رجبی و بهلول (۱۳۸۶) همسانی درونی این مقیاس را بر روی یک نمونه از دانشجویان ۰/۸۴، دانشجویان دختر ۰/۸۰ و دانشجویان پسر ۰/۸۷ گزارش کردند. در پژوهش مذکور جهت بررسی روایی واگرایی این مقیاس از همبسته نمودن آن با مقیاس وسواس مرگ استفاده شد. نتایج این بررسی حاکی از آن است که همبستگی میان نمره عزت نفس با وسواس مرگ برای کل نمونه ۰/۳۴-، پسران ۰/۴۴- و دختران ۰/۲۷- است که این همبستگی‌ها در سطح $P < 0/01$ از لحاظ آماری معنی‌دار هستند.

¹ - Scheier, Carver & Bridges

روش تحقیق

پژوهش حاضر یک تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است که به منظور بررسی اعتبار، پایایی و ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ انجام گرفته است. مقیاس عزت نفس روزنبرگ در این پژوهش دارای سه فرم مختلف با واژه‌پردازی مثبت (۱۰ ماده)، منفی (۱۰ ماده) و نیمه مثبت و نیمه دیگر منفی است.

جامعه آماری دانشجویی شامل کلیه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز است که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ در آن دانشگاه به تحصیل اشتغال داشتند. از میان آن‌ها ۶۶۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. با توجه به اهداف پژوهش، سه شکل واژه-پردازی متفاوت در پرسشنامه‌های جداگانه به عمل آمد و به طور تصادفی در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد. از میان نمونه پژوهش ۲۱۸ نفر به صورت مثبت، ۲۱۴ نفر به صورت منفی و ۲۰۹ نفر به صورت مثبت و منفی به ماده‌های مقیاس عزت نفس پاسخ دادند و ۱۹ پرسشنامه دیگر وصول نشد.

ابزارهای پژوهش

در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری میزان عزت نفس از مقیاس عزت نفس روزنبرگ (۱۹۶۵) استفاده شده است. روزنبرگ (۱۹۶۵) برای سنجش عزت نفس یک مقیاس ده ماده‌ای تهیه کرد که تصور می‌شود عامل کلی احساس ارزشمندی شخصی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد (گرین‌برگر و همکاران، ۲۰۰۳). گرین‌برگر و همکاران (۲۰۰۳) با شیوه‌های مختلف روان‌سنجی، اعتبار سازه و همسانی آن را مورد بررسی قرار داده‌اند.

آزمون رضایت از زندگی یک مقیاس پنج ماده‌ای است که توسط دینر، امانز، لارسن و گریفین^۱ (۱۹۸۵) تهیه شده است. ضریب پایایی این آزمون ۰/۸۷ است و اعتبار همگرایی بسیار مطلوبی را با بهزیستی روان‌شناختی و مقیاس‌های آسیب‌شناسی روانی نشان داده است (دینر و

^۱ - Diener, Emmons, Larsen & Griffin

همکاران، ۱۹۸۵). ضریب پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر برابر با ۰/۸۶ است و شاخص‌های حاصل از تحلیل عوامل تأییدی اعتبار ساختار عاملی این مقیاس را تأیید می‌کند. در جدول شماره ۳ نتایج تحلیل عاملی تأییدی ارائه شده است.

جدول ۳: شاخص‌های برازندگی ساختار عاملی مقیاس رضایت از زندگی و افسردگی

شاخص	متغیرها	χ^2/df	GFI	IFI	CFI	RMSEA
۲۴/۷۱	رضایت از زندگی	۴/۹۴	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۷۹
۱۳/۹۴	افسردگی	۳/۴۸	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۶۳

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، شاخص‌های برازش ساختار عاملی رضایت از زندگی و خرده‌مقیاس افسردگی از لحاظ اصول روان‌سنجی مطلوب هستند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاضر در دو بخش، یافته‌های مربوط به روایی و یافته‌های مربوط به پایایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در ادامه ارائه می‌شود:

یافته‌های مربوط به روایی مقیاس عزت نفس

در بخش یافته‌های این پژوهش و به منظور بررسی روایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ به ارائه همبستگی میان این مقیاس و متغیرهای مختلف به صورت کلی و به تفکیک جنس پرداخته می‌شود. در جدول شماره ۳، همبستگی میان عزت نفس روزنبرگ و متغیرهای امید به زندگی و افسردگی برای نمونه دانشجویی ارائه می‌شود.

جدول ۳: ضرایب همبستگی میان عزت نفس روزنبرگ و رضایت از زندگی و افسردگی در

نمونه دانشجویی با سه فرم مختلف

افسردگی	رضایت از زندگی	متغیرها / گروه‌ها
$r = -0.41$ $p < 0.0001$	$r = 0.59$ $p < 0.0001$	فرم مثبت
$r = -0.66$ $p < 0.0001$	$r = -0.56$ $p < 0.002$	فرم منفی
$r = -0.62$ $p < 0.0001$	$r = 0.65$ $p < 0.0001$	فرم مثبت و منفی

همان‌طور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌شود، همبستگی میان مقیاس عزت نفس و رضایت از زندگی و افسردگی در واژه‌پردازی‌های گوناگون از لحاظ آماری معنی‌دار است. (بیشترین همبستگی مربوط به ارتباط میان فرم منفی با افسردگی ($r = 0.66$) و کمترین همبستگی مربوط به ارتباط میان فرم مثبت با افسردگی ($r = -0.44$) است.

یافته‌های مربوط به پایایی مقیاس عزت نفس

در این پژوهش برای ارزیابی همسانی درونی مقیاس عزت نفس روزنبرگ، رضایت از زندگی و افسردگی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در جدول شماره ۴ برای نمونه پژوهش در سه فرم واژه‌پردازی ارائه می‌شود.

جدول ۴: ضرایب پایایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ برای سه فرم مختلف

متغیرها / فرم	مثبت	منفی	مثبت و منفی
عزت نفس	0/92	0/91	0/87
افسردگی	0/85	0/84	0/83
رضایت از زندگی	0/84	0/85	0/87

همان‌طور که در جدول شماره ۴ ملاحظه می‌شود، ضرایب پایایی عزت نفس برای سه فرم مختلف بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۲ هستند که از لحاظ روان‌سنجی در حد مطلوبی قرار دارند. به بیان دیگر، مضمون هر ده ماده مقیاس روزنبرگ در ارتباط با هم هستند و برای سنجش یک ویژگی مکنون اتفاق نظر دارند.

ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با شیوه تحلیل عامل تأییدی در پژوهش حاضر به منظور بررسی اعتبار مقیاس عزت نفس روزنبرگ در تحقیق حاضر، ابتدا سه تحلیل عامل تأییدی بر روی فرم‌های با واژه‌پردازی‌های گوناگون با شیوه برآورد حداکثر درست‌نمایی^۱ و با استفاده از نرم‌افزار Amos16 (آرباکل^۲، ۲۰۰۷) روی ماده‌های این مقیاس انجام شد. مفروضه اساسی برآورد حداکثر درست‌نمایی بر توزیع بهنجار بودن چند متغیری داده‌ها استوار است. سپس مدل‌های یک عاملی و دو عاملی آزمون شدند و تناسب ساختارهای عاملی آن‌ها با یکدیگر مقایسه شد. شاخص‌های برازش مدل‌های یک عاملی و دو عاملی مربوط به سه فرم گوناگون در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. هرچه مقدار مجذور خی کوچکتر باشد، برازندگی مدل افزایش می‌یابد. به بیان دیگر، به شاخص مجذور خی شاخص عدم برازندگی نیز گفته می‌شود. مجذور خی معنی‌دار، تفاوت معنی‌دار بین کوواریانس‌های مفروض و مشاهده شده را نشان می‌دهد.

همچنین در جدول شماره ۵، شاخص برازش افزایشی^۳ (IFI) و شاخص برازش تطبیقی^۴ (CFI) ارائه شده است. این دو شاخص، برازش یک مدل معین را با مدل پایه که قایل به وجود کوواریانس میان متغیرها نیست، مقایسه می‌کنند (بنتلر^۵، ۱۹۹۰). شاخص برازندگی تطبیقی از طریق مقایسه یک مدل به اصطلاح مستقل که در آن بین متغیرها هیچ رابطه‌ای نیست،

^۱ - maximum likelihood estimation

^۲ - Arbuckle

^۳ Incremental Fit index

^۴ - Comparative fit index

^۵ - Bentler

با مدل پیشنهادی مورد نظر پژوهشگر، مقدار بهبود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هرچه شاخص مذکور به یک نزدیکتر باشد برازش مدل بهتر است. البته مقدار آن، بر پایه قرارداد باید حداقل ۰/۹۰ باشد تا مدل مورد نظر پذیرفته شود (هومن، ۱۳۸۴ نقل از بتلر، ۱۹۹۰؛ هیو و بتلر، ۱۹۹۵). شاخص دیگر، جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) است که به صورت اعشاری گزارش می‌شود و یکی از شاخص‌های معتبر برآورد برازندگی مدل به حساب می‌آید. به بیان دیگر، (RMSEA) ریشه دوم میانگین مجذورات باقیمانده است. این شاخص برای مدل‌های باارزش خوب برابر با ۰/۰۵ یا کمتر و برای مدل‌های ضعیف معادل ۰/۱۰ یا بیشتر است. در جدول ۵، شاخص‌های برازندگی ساختار تک عاملی و دو عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ ارائه شده است.

جدول ۵: شاخص‌های برازندگی ساختار تک عاملی و دو عاملی مقیاس عزت نفس

روزنبرگ

شاخص	RMSEA	CFI	IFI	GFI	χ^2/df	ECVI	χ^2	شاخص الگو	
فرم مثبت	۰/۱۴۲	۰/۸۹	۰/۸۹	۰/۸۵	۵/۳۷	۱/۰۵	۱۸۸/۲۴	تک عاملی	
	۰/۱۳۲	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۸۷	۴/۵۷	۰/۹۳۹	۱۶۱/۸۰	دو عاملی	
فرم منفی	۰/۱۲۰	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۸۸	۴/۱۰	۰/۸۵۹	۱۴۳/۸۰	تک عاملی	
	۰/۱۱	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۸۹	۳/۸۰	۰/۸۰۷	۱۳۲/۶۶	دو عاملی	
مثبت و منفی	۰/۰۶۳	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۴	۱/۸۱	۰/۴۹۹	۶۳/۳۴	تک عاملی	
	۰/۰۵۸	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۴	۱/۶۹	۰/۴۸۱	۵۷/۵۴	دو عاملی	

نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که مدل دو عاملی برازش بهتری نسبت به مدل یک عاملی دارد. همان طور که ملاحظه می‌شود مقادیر CFI، IFI و RMSEA در مدل دو عاملی (فرم مثبت و منفی) به ملاک‌های برازندگی که قبلاً اشاره شد، نزدیک‌تر است. مقدار مجذور خی

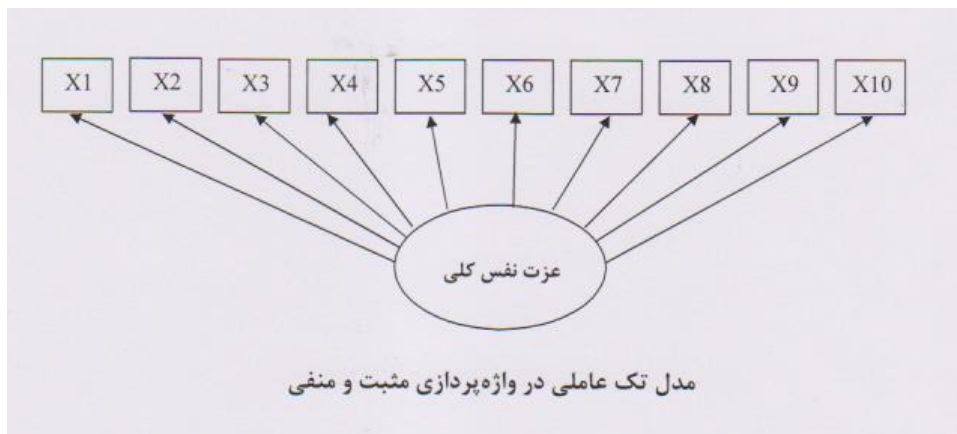
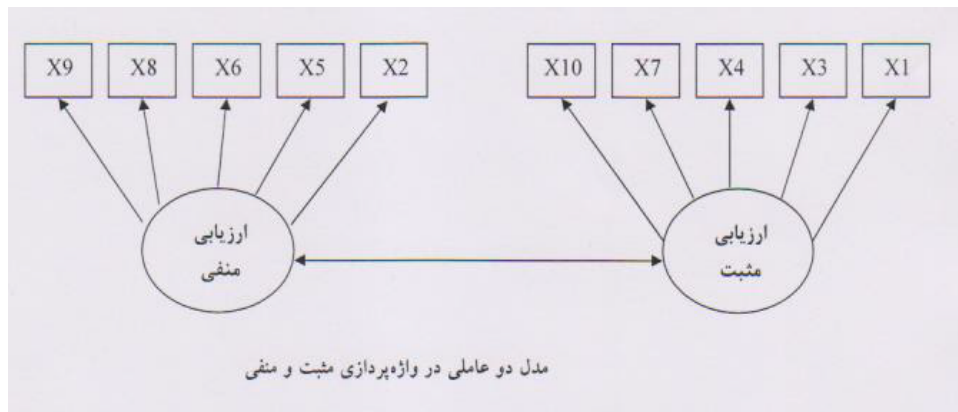
نسبی در مدل دو عاملی برای فرم مثبت و منفی (۱/۶۹)، فرم مثبت (۴/۳۵) و برای فرم منفی (۳/۸۰) است که نشانگر برازش مدل دو عاملی در فرم با واژه‌پردازی نیمه مثبت و نیمه منفی است. همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، شاخص‌های برازش (به‌ویژه RMSEA) مربوط به مدل تک‌عاملی و دو‌عاملی در فرم مثبت و فرم منفی، عدم برازندگی را نشان می‌دهد. بدین لحاظ، ساختار عاملی (تک و دو عاملی) در فرم واژه‌پردازی یک دست مثبت و یک دست منفی تأیید نمی‌شود. اما، هر دو ساختار در فرم نیمه از ماده‌ها مثبت و نیمه منفی تأیید می‌شود. به منظور آزمون مدل غیرآشیاانه‌ای از شاخص مقطعی اعتبار قابل انتظار^۱ (ECVI) استفاده شد. شاخص مقطعی اعتبار قابل انتظار به عنوان آماره‌ای توصیه شده است که به وسیله آن می‌توان به بهترین شکلی احتمال مقطعی اعتبار مدل را در یک نمونه جدید تخمین زد (ولیس، ۲۰۰۳ نقل از بیرن^۲، ۱۹۹۸).

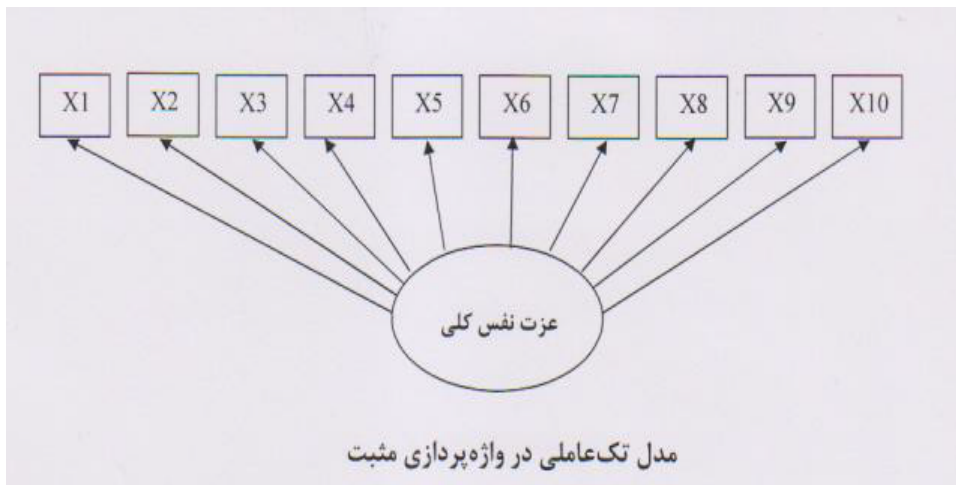
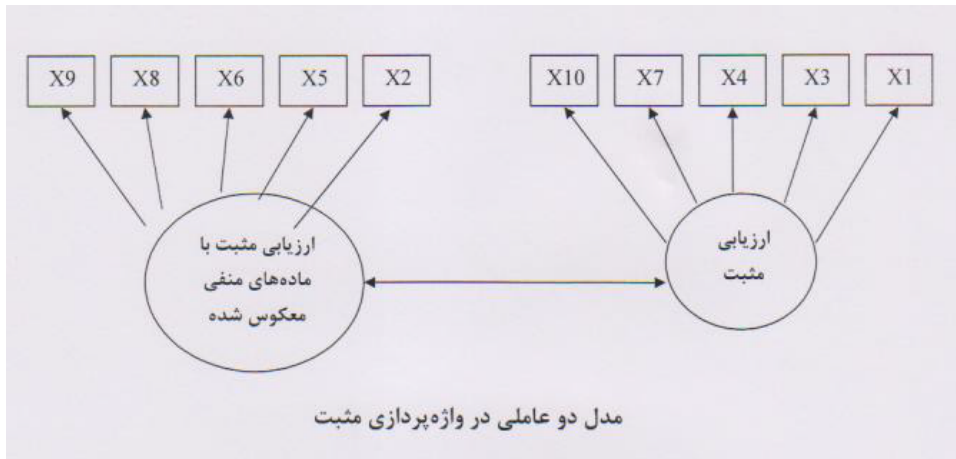
هرچه شاخص (ECVI) کوچکتر باشد، برازش مدل و شاخص مقطعی اعتبار قابل انتظار آن در یک نمونه جدید محتمل‌تر است. بنابراین، همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود شاخص مذکور در مدل دو عاملی کوچکتر از همین شاخص در مدل یک عاملی است. برای بررسی این که آیا برازش یک مدل به طور معنی‌داری بهتر از مدل دیگر است یا خیر، به طور سنتی از آزمون تفاوت مجذور خی استفاده می‌شود. در اینجا تفاوت مجذور خی بین دو مدل یک عاملی و دو عاملی برای واژه‌پردازی مثبت و منفی (۵/۸۰) (۵۷/۵۴-۶۳/۳۴)، با درجه آزادی ۱ (۳۴-۳۵) است که از لحاظ آماری معنی‌دار است. این واقعیت که این مقدار به لحاظ آماری معنی‌دار است پیشنهاد می‌کند که مدل دو عاملی به طور معنی‌داری بهتر از مدل یک عاملی است. در جدول ۶، بارهای عاملی ماده‌های مقیاس عزت نفس با توجه به ساختارهای یک و دو عاملی در سه فرم گوناگون مقیاس ارائه شده است. لازم به توضیح است که در بررسی ساختار دو عاملی (در هر سه شکل واژه‌پردازی) ماده‌های ۱، ۳، ۴، ۷ و ۱۰ بر یک عامل و

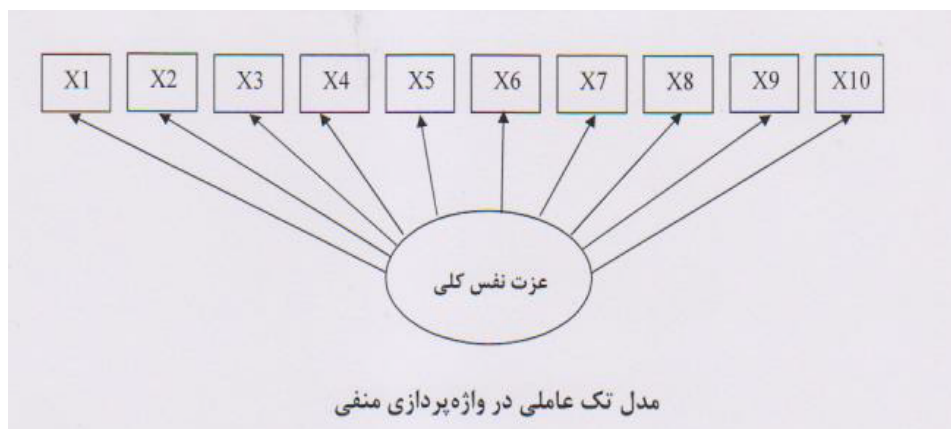
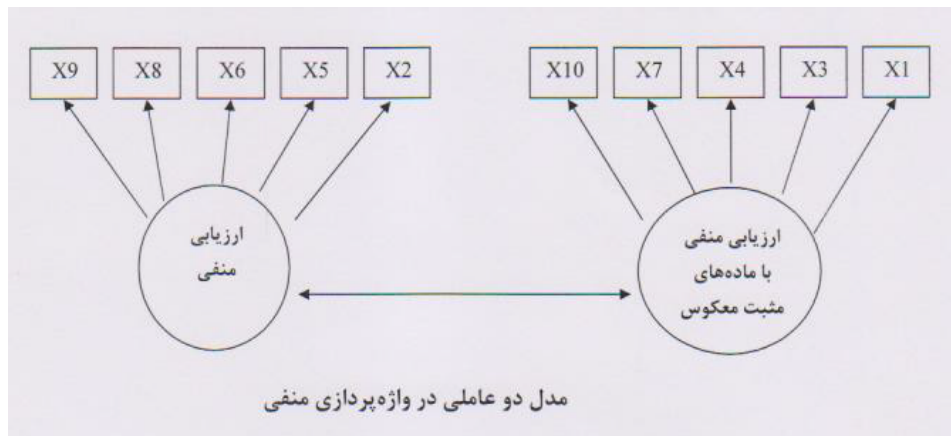
^۱ -Expected cross-validation index

^۲ - Byrne

ماده‌های ۲، ۵، ۶، ۸ و ۹ بر عامل دیگر آزموده شدند. برای آگاهی از ماهیت ماده‌های مرتبط با شماره‌های مذکور به جدول ۱ و برای آگاهی از بار عاملی هر یک از ماده‌ها با متغیر مکنون آن عامل به جدول ۶ رجوع شود. دیاگرام مدل‌های یک عاملی و دو عاملی برای سه شکل واژه-پردازی متفاوت در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱: دیاگرام مدل‌های یک عاملی و دو عاملی برای سه شکل واژه‌پردازی متفاوت

جدول ۶: بارهای عاملی ماده‌های آزمون با توجه به ساختار یک و دو عاملی

فرم مثبت و منفی		فرم منفی		فرم مثبت		مقیاس‌ها متغیرها
دو عاملی	تک عاملی	دو عاملی	تک عاملی	دو عاملی	تک عاملی	
۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۶۵	۰/۶۷	۰/۷۱	۰/۷۲	ماده ۱
۰/۴۹	۰/۴۸	۰/۵۰	۰/۵۱	۰/۷۰	۰/۷۱	ماده ۲
۰/۵۶	۰/۵۴	۰/۶۱	۰/۶۱	۰/۷۲	۰/۷۵	ماده ۳
۰/۵۲	۰/۵۰	۰/۶۹	۰/۷۰	۰/۶۲	۰/۶۳	ماده ۴
۰/۶۵	۰/۶۴	۰/۷۳	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۷۳	ماده ۵
۰/۷۳	۰/۷۲	۰/۷۶	۰/۷۷	۰/۷۳	۰/۷۵	ماده ۶
۰/۵۴	۰/۵۲	۰/۷۹	۰/۸۱	۰/۷۷	۰/۷۹	ماده ۷
۰/۷۴	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۷۳	۰/۷۱	۰/۷۳	ماده ۸
۰/۷۹	۰/۷۹	۰/۸۱	۰/۸۲	۰/۷۹	۰/۸۱	ماده ۹
۰/۸۰	۰/۷۸	۰/۷۹	۰/۸۰	۰/۸۱	۰/۸۲	ماده ۱۰

همان طور که در جدول ۶ ملاحظه می‌شود، تغییرپذیری بارهای عاملی در فرم با واژه‌پردازی نیمه مثبت و نیمه منفی نسبتاً بیشتر از تغییرپذیری بارهای عاملی در فرم‌های دیگر است. میانگین و انحراف معیار بارهای عاملی در فرم مثبت با ساختار یک و دو عاملی به ترتیب برابر با ۰/۷۴، ۰/۷۳ و ۰/۰۵۵ و ۰/۰۵۳، برای فرم منفی برابر با ۰/۷۱۵، ۰/۷۰۵ و ۰/۰۹۸ و ۰/۰۹۶ و برای فرم مثبت و منفی ۰/۶۳۷، ۰/۶۵ و ۰/۱۱۸ و ۰/۱۱۵ است. پایین بودن میانگین و بالا بودن تغییرپذیری بارهای عاملی در فرم نیمه مثبت و نیمه منفی، آشکارا تأثیر نوع واژه-پردازی را در کیفیت پاسخ‌دهی آزمودنی‌ها نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از تحقیق حاضر، بررسی اعتبار، پایایی و ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در دانشجویان با سه نوع واژه‌پردازی ماده‌ها به صورت مثبت، منفی و نیمه مثبت و نیمه منفی

بود. با توجه به اهمیت کاربرد مقیاس عزت نفس در پژوهش‌های روان‌شناختی و ضرورت دسترسی به یک مقیاس کوتاه و در عین حال معتبر، تصمیم گرفته شد تا مقیاس ۱۰ ماده‌ای روزنبرگ توسط پژوهشگران به فارسی ترجمه شود و ویژگی‌های روان‌سنجی آن با سه شکل واژه‌پردازی در سه نمونه دانشجویی از دانشگاه شهید چمران مورد بررسی قرار گیرد.

در پژوهش حاضر، نتایج حاصل از تحلیل عوامل تأییدی بر روی مقیاس روزنبرگ با یافته‌های پژوهشی اوونز (۱۹۹۴)، بچمن و اوملی (۱۹۸۶) و گلداسمیت (۱۹۸۶) که بر دو بعدی بودن مقیاس روزنبرگ اشاره دارند هماهنگ است. لیکن با یافته‌های پژوهشی گرین‌برگر و همکاران (۲۰۰۳) و مارش (۱۹۹۶)، که بر تک‌بعدی بودن مقیاس عزت نفس روزنبرگ متکی است، همسو نیست.

آیا برآزش مطلوب ساختار دو عاملی در فرم A نتیجه اثر مصنوعی دو نوع واژه‌پردازی، یعنی کاربرد ماده‌های مقیاس به صورت مثبت و منفی است و یا ناشی از این است که وقتی از آزمودنی جنبه‌های مثبت پرسیده می‌شود به تفکر درباره ویژگی‌های مثبت می‌پردازد و وقتی از او درباره جنبه‌های منفی شخصیت پرسیده می‌شود ارزیابی آزمودنی معطوف به آن جنبه خاص است؟ آیا این امکان وجود دارد که ناهم‌طرازی در پاسخ‌دهی (دادن پاسخ موافقت به ماده‌های مثبت و منفی) ناشی از سطح تعارض روان‌شناختی آزمودنی‌ها باشد؟ آیا این امکان وجود دارد که ساختار تک عاملی این مقیاس در افرادی که از توانایی درون‌نگری نیرومندی برخوردار هستند و در حل و فصل تعارضات روان‌شناختی خود می‌کوشند (برای نمونه روحانیون) مورد تأیید قرار گیرد؟ به هر حال، این موضوع که کیفیت خودارزنده‌سازی روان‌شناختی بر روی یک پیوستار تک بعدی از نازنده‌سازی تا ارزنده‌سازی قرار دارد و یا بر دو بعد و دو پیوستار قرار می‌گیرد هم از لحاظ روان‌شناختی و هم از لحاظ فلسفی و حتی دینی از اهمیت نظری بالایی برخوردار است. برای حصول نتیجه نسبتاً اقناع‌کننده‌تر نیاز به کاوش‌های پژوهشی بیشتری است.

بر اساس نتایج به دست آمده، مقیاس عزت نفس روزنبرگ برای سنجش خودارزشمندی و ارزش‌سازی شخصی (عزت نفس) ابزاری مناسب و قابل اعتماد است و از ضرایب پایایی و اعتبار رضایت‌بخشی برخوردار است. با توجه به نتایج به دست آمده از طریق تحلیل عوامل تأییدی، می‌توان اظهار داشت که حداقل فرم A این مقیاس دو بعد ارزش‌سازی و ناارزش‌سازی شخصیت فرد را مورد بررسی قرار می‌دهد. لازم به توضیح است که با توجه به مفهوم اعتبار افزایشی می‌توان دلایلی در تأیید ساختار دو عاملی این مقیاس در پژوهش حاضر ارائه کرد. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه و با روش سلسله مراتبی در فرم‌های مثبت (۱۰ ماده) و منفی (۱۰ ماده) نشان داد که نمره‌های دو بعد در ورای نمره کلی برای پیش‌بینی افسردگی منجر به تغییر معنی‌دار در واریانس تبیین شده نشده است. در صورتی که در فرم مثبت (۵ ماده) و منفی (۵ ماده)، علاوه بر نمره کلی مقیاس، بعد منفی پس از کنترل نمره کلی میزان معنی‌داری را در واریانس تبیین شده افزایش داده بود. نتایج رگرسیون سلسله مراتبی نشانگر آن است که در ابعاد (مثبت و منفی) چیزی وجود دارد که در نمره کلی به دلیل اثر آمیختگی عاملی وجود ندارد. ضرایب همبستگی به دست آمده از ارتباط میان هر سه فرم مقیاس عزت نفس با امید به زندگی و افسردگی همگی در حد قوی و با توجه به سازه عزت نفس قابل انتظار بودند. برای نمونه، همبستگی مثبت میان عزت نفس با امید به زندگی و همبستگی منفی با افسردگی نشان دهنده آن است که هرچه عزت نفس دانشجویان بالاتر باشد، امید به زندگی در آنها بالاتر و افسردگی در آنها پایین‌تر خواهد بود. همبستگی ۰/۶۰۵ با فرم مثبت و منفی، ۰/۵۰۹ با فرم مثبت و ۰/۵۶- با فرم منفی بیانگر اهمیت اعتبار سازه‌ای مقیاس عزت نفس روزنبرگ به شمار می‌رود. اهمیت کاربرد مقیاس روزنبرگ در پژوهش‌ها از نظر صرفه‌جویی در هزینه، زمان و کنترل خستگی آزمودنی‌ها و در نتیجه مهار واریانس خطای اندازه‌گیری به دلیل کوتاه بودن آن، نکته مثبتی تلقی می‌شود. امروزه پژوهشگران به دنبال آزمون‌هایی هستند که در حداقل زمان ممکن بتوانند اطلاعات لازم را جمع‌آوری کنند. بنابراین، مقیاس عزت نفس روزنبرگ از این جهت انتظار پژوهشگران را تأمین می‌کند. یکی از مشکلاتی که اغلب در آزمون‌های بلند خودنمایی

می‌کند اثر انباشتگی است. معمولاً آزمون‌هایی که از تعداد ماده‌های زیادی تشکیل می‌شوند بیش از یک سازه روان‌شناختی را مورد سنجش قرار می‌دهند. بنابراین، ادغام سازه‌های مختلف در یکدیگر و محاسبه نمره کل باعث خنثی شدن اثر سازه‌های چندگانه می‌شود. بر این اساس، گرایش پژوهشگران به ساخت مقیاس‌های کوتاه و در عین حال معتبر و پایا قویاً مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است.

بنابراین، با توجه به همبستگی معنی‌دار مقیاس عزت نفس روزنبرگ با متغیرهای امید به زندگی و افسردگی و به‌ویژه همبستگی افتراقی میان فرم نیمه مثبت و نیمه منفی با سازه‌های مثبت (مثل امید به زندگی) و منفی (مثل افسردگی)، می‌توان اهمیت اعتبار سازه‌ای این مقیاس را نشان داد و کاربرد فرم با واژه‌پردازی دوگانه (نیمه مثبت و نیمه منفی) این مقیاس را در پژوهش‌های روان‌شناختی با توجه به امتیازات آن در مقایسه با فرم یک دست مثبت و یا یک دست منفی، به پژوهشگران توصیه کرد.

منابع

- ۱- رجیبی، غلامرضا و بهلول، نسرين. (۱۳۸۶). «سنجش پایایی و روایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در دانشجویان سال اول دانشگاه شهید چمران». *مجله پژوهش‌های تربیتی و روان‌شناختی*، سال سوم، شماره ۲، پیاپی ۸، پاییز و زمستان.
- ۲- محمدی، نوراله. (۱۳۸۴). «بررسی مقدماتی اعتبار و قابلیت اعتماد مقیاس حرمت خود روزنبرگ». *فصلنامه روانشناسان ایرانی*، سال اول، شماره ۴، ۳۲۰-۳۱۳.
- 3- Ang, R. P., Neubronner, M., Oh, S. & Leong, V. (2006) Dimensionality of Rosenberg's Self-Esteem Scale among Normal-Technical Stream Students in Singapore, *Current Psychology*, 25(2), 120-131
- 4- Bachman, J. & O'Malley, P. (1986). Self-concepts, self-esteem, and educational experiences: the frog pond revisited (again). *Journal of Personality and Social Psychology* 50 (1986), pp. 35-46.
- 5- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- 6- [Bhar, S.](#), [Ghahramanlou-Holloway, M.](#), [Brown, G.](#) and [Beck, A.T.](#) (2008). Self-esteem and suicide ideation in psychiatric outpatients. *Journal of Suicide Life Threatening Behaviour*. V, 38(5):511-6.
- 7- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss III: Loss Sadness and Depression*. Hogarth Press, London.
- 8- Burns, R. (1982) *Self Concept—Developing and Education*. Dorset Press, Dorchester.
- 9- Couch, A. & Keniston, K. (1960). Yeasayers and naysayers: agreeing response set as a personality variable. *Journal of Abnormal and Social Psychology* 60 , pp. 151-174.
- 10- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- 11- [Donnelly, J.](#), [Young, M.](#), [Pearson, R.](#), [Penhollow, T.M.](#) and [Hernandez, A.](#) (2008). specific self-esteem, values, and adolescent substance use. *Journal of Drug Education*. V, 38(4):389-403Area
- 12- Glendon, A. I., Dorn, L., Matthews, G., Gulian, E. Davies, D. R. and Debney, L. M. (1993). Reliability of the driving behavior inventory, *Ergonomics* 36 pp. 719-726.
- 13- Goldsmith, R. E. (1986). Dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Journal of Social Behavior and Personality* 1 (1986), pp. 253-264.

- 14- Greenberger, E., Chen, C., Dmitrieva, J. and Farruggia, S. P. (2003). Item-wording and the dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale: do they matter? *Personality and Individual Differences* Volume 35, Issue 6, October 2003, Pages 1241-1254
- 15- Harter, S. (1999). *The Construction of the self. A developmental perspective.* Guilford Press, New York.
- 16- Ironson, G.H., Smith, P.C., Brannick, M.T., Gibson, W.M., & Paul, K.B. (1989). Construction of a job in general scale: A comparison of global, composite, and specific measures. *Journal of Applied Psychology*, 74, 193-200.
- 17- Kaplan, H.B. and Pokorny, A.D. (1967). Self-derogation and psychosocial adjustment. *Journal of Nervous and Mental Disease* 149 (1969), pp. 421-434.
- 18- Macdonald, G. (1994). Self esteem and the promotion of mental health. In Trent, D. and Reed, C. (eds), *Promotion of Mental Health.* Avebury, Aldershot, vol. 3, pp. 19-20.
- 19- Marsh, H. (1996). Positive and negative global self-esteem: substantively meaningful distinction or artifacts. *Journal of Personality and Social Psychology* 70 (1996), pp. 810-819.
- 20- Mutlu, T., Balbag, Z. and Cemrek, F. (2010). The role of self-esteem, locus of control and big five personality traits in predicting hopelessness. [Procedia Soc. Behav. Sci.](#) 2010; 9: 1788-1792.
- 21- Orth, U., Robins, R.W. and Roberts, B.W. (2008). Low self-esteem prospectively predicts depression in adolescence and young adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 95(3), Sep 2008, 695-708.
- 22- Owens, T. J. (1994). Two dimensions of self-esteem: reciprocal effects of positive self-worth and self-deprecation on adolescent problems. *American Sociological Review* 59 (1994), pp. 391-407.
- 23- Radloff, L. S. (1977). The CES-D Scale: a self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement* 1 (1977), pp. 385-401.
- 24- Radloff, L. S. (1991). The use of the Center for Epidemiologic Studies Depression scale among adolescents and young adults. *Journal of Youth and Adolescence* 20 (1991), pp. 149-166.
- 25- Rosenberg, M. (1965) *Society and the adolescent self-image.* , Princeton University Press, Princeton, NJ.

- 26- Sheasby, J.E., Barlow, Cullen, J.H., and Wright, C.C. (2000) Psychometric properties of the Rosenberg Self-Esteem Scale among people with arthritis. *Psychological Reports* 86 (2000), pp. 1139–1146.
- 27- Schmitt, D.P., & Allik, J. (2005). Simultaneous administration of the Rosenberg Self-Esteem Scale in 53 nations: Exploring the universal and culture-specific features of global selfesteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 623-642.
- 28- Snyder, C.R., Sympson, S.C., Ybasco, F. C., Border, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, R. L. (1996).. Development and validation of the state hope scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 321-335.
- 29- Van saan, N., sluiters, j. k., verbeek, J .H. A. M. and frings Dresen, M. H. W. (2003). .Reliability and validity of instruments measuring job satisfaction – a systematic review. *Journal of occupational medicine*.V,53,p191-200.